

Statenbrief

Aan Provinciale Staten

Onderwerp	Voortgangsrapportages regionale keringen 2023
Datum	24-09-2024
Documentnummer	UTSP-1264662141-7121
Van	Mado Witjes
Telefoonnummer	+31640695204
E-mailadres	mado.witjes@provincie-utrecht.nl
Domein/opgave	LLO
Team	WEB
Portefeuillehouder	Bakker
Bijlagen	Geen

Geachte leden van Provinciale Staten,

Essentie / samenvatting:

De waterschappen brengen jaarlijks verslag uit aan ons over de voortgang van de verbeteropgave regionale keringen, de uitvoering van de tweede toetsronde 2024 en eventuele opgetreden waterveiligheidsrisico's. De rapportages geven inzicht in het waterveiligheidsbeeld van 2023. De rapportages laten zien dat de planning van de verbeteropgave en de toetsing op koers liggen en er geen schades zijn geconstateerd aan de regionale keringen.

Inleiding:

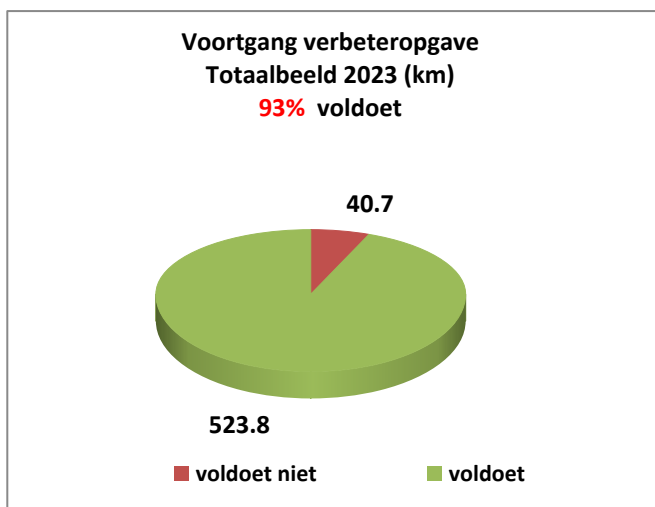
De provincie vervult het interbestuurlijk toezicht op de regionale waterkeringen in beheer bij de waterschappen. De regionale waterkeringen beschermen onze provincie tegen overstromingen vanuit binnenwater. Onder regionale keringen vallen bijvoorbeeld de boezemkaden en keringen langs regionale rivieren. Deze keringen zijn belangrijk voor de waterveiligheid. De provincie is verantwoordelijk voor het aanwijzen van en vaststellen van de normen voor de regionale keringen. Deze veiligheidsnormen zijn vastgelegd in de provinciale omgevingsverordening. De aanleg, instandhouding en verbetering van regionale keringen zijn taken van de waterschappen.

Als provincie stellen we de kaders vast waar binnen de waterschappen de werkzaamheden aan de regionale keringen moeten uitvoeren. In het Uitvoeringsbesluit regionale waterkeringen West-Nederland 2014 en het Uitvoeringsbesluit regionale waterkeringen waterschap Vallei en Veluwe 2015 zijn afspraken vastgelegd over het toetsen en op orde brengen van de regionale keringen. In de periode 2009-2012 hebben de waterschappen in de provincie Utrecht de regionale waterkeringen voor het eerst getoetst aan de veiligheidsnormen. De keringen die niet aan de veiligheidsnormen voldoen worden door de waterschappen verbeterd. De meest urgente keringen zijn inmiddels verbeterd en de risico's van de overige minder urgente keringen zijn bij de waterschappen bekend en worden tot de verbetering beheerst door inspectie en/of tussentijdse beheersmaatregelen. In de uitvoeringsbesluiten is aangegeven dat in 2020 de regionale keringen die zijn afgekeurd in de eerste toetsronde (2009-2012) aan de veiligheidsnorm moeten voldoen. Vanwege de complexiteit van de verbeteropgave en het benutten van meekoppelkansen zijn er met Hoogheemraadschap de

Stichtse Rijnlanden, waterschap Amstel, Gooi en Vecht en waterschap Rivierenland voor een deel van de verbeteropgave gefaseerde afspraken gemaakt (op grond van artikel 2, lid 4 van het Uitvoeringsbesluit regionale waterkeringen West Nederland 2014). Deze keringen moeten in de periode 2024-2030 op orde zijn gebracht.

Jaarlijks rapporteren de Utrechtse waterschappen aan ons over de voortgang van het op orde brengen en toetsen van de regionale keringen. Uit de rapportages blijkt dat de waterschappen op koers liggen met hun verbeteropgave regionale keringen. In 2023 voldeed 523,8 km (93%) van de keringen gelegen in de provincie Utrecht aan de veiligheidsnorm, en 40,7 km voldeed nog niet.

Om een vergelijking te geven, in 2019 voldeed 84% van de regionale keringen aan de veiligheidsnorm. Na de oplevering van de tweede toetsronde eind 2024 ontstaat er een nieuwe opgave, waardoor het percentage keringen dat aan de norm voldoet bijgesteld wordt.

Figuur 1: Totaalbeeld regionale keringen met areaal van alle in Utrecht gelegen waterschappen

Voortgang verbeteropgave per waterschap

- Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden

In 2023 heeft Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden (HDSR) in hun beheergebied in totaal 12,6 km aan regionale keringen op orde gebracht. Hiermee voldeed in de provincie Utrecht in 2023 235 km aan de veiligheidsnorm en 24 km voldeed niet.

In 2019 hebben wij uitstel verleend aan HDSR voor 11 projecten met een lengte van 10,83 km. Het uitstel geeft het waterschap de mogelijkheid om efficiënt en integraal te opereren. De meest urgente trajecten zijn op orde gebracht waardoor het uitstel niet tot (water)veiligheidsrisico's leidt en daarnaast worden mogelijke risico's beheerst via de reguliere beheersprocessen (zoals visuele inspecties). Voor de resterende verbeteropgave is afgesproken dat deze in 2024 gerealiseerd wordt. HDSR ligt op koers om deze afgesproken mijlpaal te halen, maar geeft hierbij wel de kanttekening dat de mijlpaal onder druk staat. Dit komt door beschikbaarheid, levertijd en het prijspeil van bouwmaterialen. Desondanks is de prognose dat de realisatie van de resterende verbeteropgave binnen de afgesproken termijn van start zal gaan. Het waterschap blijft de provincie actief informeren over de voortgang.

De resterende opgave is groter (24 km) dan het uitstel dat verleend is (10,83 km). Dit komt doordat de opgave in de afgelopen jaren groter is geworden dan de oorspronkelijke opgave uit de eerste toetsronde. Het gaat hierbij om:

1. In 2019 is het areaal genormeerde regionale keringen in beheer van HDSR toegenomen. Dit komt doordat de voormalige C-keringen langs de Gekanaliseerde Hollandse IJssel (GHIJ) een regionale status hebben gekregen. Dit betreft 18,3 km waarvan 10,8 km niet voldoet. In het kader van deze opgave is het waterschap met het project GHIJ-Noord gestart. Wettelijk is geregeld dat het op orde brengen van deze regionale kering eenmalig vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) wordt gesubsidieerd. De realisatie van het project staat gepland in 2025;
2. In de eerste toetsronde is een aantal waterkeringen niet van een veiligheidsoordeel voorzien, vanwege gebrek aan data of analysemethodes. Een deel daarvan is nadien alsnog afgekeurd. Deze afgekeurde keringen worden in de tweede toetsronde (2024) opnieuw beschouwd door HDSR en indien nodig geprogrammeerd als onderdeel van het nieuwe uitvoeringsprogramma.

Een van de projecten die HDSR in 2023 heeft afgerond is de 'Veilige Meije'. De veiligheidsopgave is gecombineerd met een verkeers- en herinrichtingsopgave. Dit is een samenwerking geweest tussen gemeente Woerden en het waterschap. Als eindresultaat bestaat de Meijekade uit een veilige waterkering met natuurvriendelijke oevers, in combinatie met een verkeersveilige weginrichting.

- *Waterschap Amstel Gooi en Vecht*

In 2023 heeft waterschap Amstel Gooi en Vecht (AGV) 8,2 km op orde gebracht in hun beheergebied. Hiermee voldeed in 2023 202,9 km aan de veiligheidsnorm en 11,3 km voldoet nog niet. In 2023 hebben wij uitstel tot en met 2027 verleend aan AGV voor een tweetal trajecten met een lengte van circa 4 km, mogelijk oplopend tot 8 km bij uitloop van planprocedures. De overige kilometers worden conform afspraak uit het uitvoeringsbesluit in 2024 afgerond.

Het waterschap geeft aan dat de uitvoering van de resterende opgave op een krap schema ligt. De voortgang blijft een aandachtspunt vanwege o.a. capaciteit. De financiële situatie en de ontvlechting van AGV met Waternet vormen geen factor in de voortgang van de verbeteropgave. In de afgelopen twee jaar zijn relatief veel nieuwe trajecten in voorbereiding genomen, waardoor het aantal gerealiseerde kilometers laag lijkt. In de komende jaren komen er dus veel trajecten gereed. In 2023 zijn er maatregelen genomen door het waterschap om het tempo te versnellen, bijvoorbeeld door een herinrichting van projectenteams en het opstellen van een meerjarenonderhoudsprognose. Uitstel van het tijdstip leidt niet tot risico's, omdat de meest kritische dijkvakken als eerste zijn opgepakt door het waterschap. In de tussentijd worden beheersmaatregelen genomen, bijvoorbeeld door plaatselijk ophogen en het uitvoeren van extra inspectie.

- *Waterschap Rivierenland*

In 2023 heeft waterschap Rivierenland 5 km op orde gebracht in hun beheergebied. In totaal voldeed 38,9 km in de provincie Utrecht aan de veiligheidsnorm, 5,4 km voldoet nog niet. Het waterschap wil via watersysteemmaatregelen bereiken dat er op een doelmatige en toekomstbestendige wijze wordt voldaan aan de verbeteropgave. Rivierenland volgt hiermee een andere aanpak dan de overige Utrechtse waterschappen, zo wordt er bijvoorbeeld een nieuw boezemgemaal en boezemkanaal in de Alblasserwaard gerealiseerd. Deze maatregelen bevinden zich voornamelijk in provincie Zuid-Holland.

Met waterschap Rivierenland zijn door betrokken provincies gefaseerde afspraken gemaakt tot 2030, mede vanwege de toekomstbestendige inrichting van het watersysteem. Hierbij wordt de kadeversterkingsopgave verbonden met andere opgaven als wateroverlast, stedelijk water, watertekort en waterkwaliteit. Daarnaast heeft de provincie Utrecht door de fusie van gemeenten tot Vijfheerenlanden in 2019 extra kilometers regionale keringen erbij gekregen. De afspraken die het waterschap destijds met de provincie Zuid-Holland heeft gemaakt zijn overgenomen door de provincie Utrecht.

- *Waterschap Vallei en Veluwe*

Alle regionale waterkeringen in het beheergebied van het waterschap voldoen, conform afspraak, sinds 2020 aan de veiligheidsnorm. Het waterschap richt zich nu op het beheer en onderhoud van de regionale waterkeringen en de toetsing op veiligheid.

Voortgang toetsing regionale keringen 2024

Uiterlijk 31 december 2024 leveren de waterschappen de resultaten van de toets op veiligheid van de regionale keringen aan bij ons. Dit is de tweede toetsronde voor de regionale keringen (2012-2024). Het is voor het eerst dat waterschappen ook de kunstwerken (bijv. coupures, sluizen en inlaten) en niet-waterkerende objecten (bijv. bebouwing, bomen en kabels en leidingen) toetsen. Deze niet-waterkerende objecten hebben geen waterkerende functie, maar kunnen wel een negatief effect hebben op de waterveiligheid. De waterschappen hebben ook in 2023 forse inspanningen geleverd om de toetsing uit te voeren. In de voortgangsrapportages geven de waterschappen aan op koers te liggen om de keringen conform afspraak in 2024 getoetst te hebben. Voorafgaand aan de oplevering van de rapportages vinden er diverse ambtelijke gesprekken plaats over de conceptrapportages. De resterende opgave uit de eerste toetsronde wordt verwerkt in de nieuwe opgave volgend uit de toetsing 2024.

Waterveiligheidsbeeld 2023

In 2023 zijn er geen problemen opgetreden bij de regionale keringen. De waterschappen rapporteren wel over hoogwater- en wateroverlast situaties:

- *Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden*

Er zijn geen risico's opgetreden met betrekking tot de veiligheid van de regionale keringen in het beheergebied van HDSR. Om risico's in de toekomst ook te voorkomen wordt de zorgplicht voor de regionale waterkeringen verder uitgewerkt door het waterschap. Een van de onderdelen uit de zorgplicht is het inspectieproces. De keringen worden minimaal één keer per jaar visueel geïnspecteerd. En indien nodig worden er aanvullende inspecties uitgevoerd, bijvoorbeeld droogte-gerelateerde inspecties of inspecties tijdens hoogwater. Daarnaast is er veel aandacht voor het op orde houden van de crisisorganisatie, zo worden er regelmatig oefeningen georganiseerd.

- *Waterschap Amstel, Gooi en Vecht*

Er hebben zich geen calamiteiten voorgedaan aan de regionale keringen, maar er zijn wel hoogwatersituaties geweest in 2023. Deze problematiek heeft het waterschap des te meer duidelijk gemaakt hoe afhankelijk het watersysteem en de waterveiligheid zijn van het goed functioneren van o.a. gemalen en spuumogelijkheden in IJmuiden en de Afsluitdijk. In 2023 heeft het waterschap ingezet op het verder verbeteren van de calamiteitenorganisatie, door bijvoorbeeld te oefenen, herschrijven van het crisisbestrijdingsplan en het opstellen van nieuwe overstromingsscenario's.

- *Waterschap Rivierenland*

Het waterschap meldt in 2023 twee incidenten/crises, namelijk de wateroverlast in de Beneden-Linge en de hoogwatersituatie op de grote rivieren:

1. Wateroverlast in de Beneden-Linge (13 januari – 17 januari 2023): door extreme neerslag op een reeds verzadigde bodem ontstond wateroverlast in de Tieler- en Culemborgerwaard. Om verdere wateroverlast in Vijfheerenlanden te voorkomen, is er veel water in de boezem van de Linge geborgen en heeft het waterschap zich fors ingespannen om wateroverlast te voorkomen in buitendijkse woningen. Hierbij zijn 90 medewerkers betrokken geweest;
2. Hoogwater en wateroverlast situatie (12 december 2023 – 10 januari 2024): hoogwater op de grote rivieren. Het waterschap heeft de dijken dagelijks geïnspecteerd en maatregelen genomen om de waterveiligheid te waarborgen. Er is langdurig veel neerslag gevallen, op een al verzadigde bodem wat in combinatie met kwel door hoge rivierwaterstanden, op diverse locaties wateroverlast heeft gegeven. In combinatie met de uitval van een pomp in het Kolffgemaal (gelegen in Zuid-Holland), is in de boezem van de Linge veel water gebufferd waardoor enkele buitendijkse woningen wateroverlast

hebben gehad. Aan de pomp is een noodreparatie uitgevoerd. Tijdens deze calamiteit zijn er 120 medewerkers van het waterschap betrokken geweest.

- *Waterschap Vallei en Veluwe*

Er hebben zich in het Utrechtse deel van het waterschap geen calamiteiten voorgedaan aan regionale keringen. Het waterschap heeft een dijkbewakingsoefening gehouden in 2023 om benodigde kennis en ervaring op peil te houden.

Graverijschade

De risico's voor de waterveiligheid vanuit graverijen door bevers wordt volgens een aantal waterschappen steeds groter. In zowel het regionale- als het primaire watersysteem worden meer bevers gesignaleerd. Op 22 januari 2024 bent u geïnformeerd (Memo [UTSP-1264662141](#)) over bevergraverijen in de provincie Utrecht en eventuele preventieve oplossingen. Sinds dit memo zijn er geen nieuwe gevallen bekend van bevergraverijen in de keringen. Landelijk en regionaal werken we nauw samen met onder andere de waterschappen om ervoor te zorgen dat we op een veilige en duurzame wijze kunnen samenleven met bevers, maar ook met andere diersoorten zoals de das. Deze samenwerking is opgenomen in het op 9 juli 2024 door GS vastgestelde Programma Faunabeleid en Monitoring ([Omgevingsprogramma Faunabeleid en Monitoring \(officielebekendmakingen.nl\)](#)). In opdracht van Unie van Waterschappen en het Interprovinciaal Overleg voert de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) het 'Ontwikkelingsprogramma Regionale Keringen' uit. Een van de hoofdonderwerpen uit het [nieuwe programmaplan](#) is dierlijke graverij. STOWA onderzoekt mogelijke oplossingen. Indien nodig kunnen we kennis uit dit programma, maar ook de expertise van het Kenniscentrum Bever, gebruiken om het Utrechtse beverprotocol ([De Bever en het beverprotocol – HDSR](#)) te actualiseren. Dit geactualiseerde werkprotocol wordt onderdeel van het nieuwe Faunabeheerplan dat de Faunabeheereenheid Utrecht opstelt (gereed eind 2025). Het Faunabeheerplan is de basis waarmee wordt onderbouwd welk beheer (verstoren, doden) nodig is om door de wet erkende belangen te beschermen (zoals waterveiligheid). Vervolgens wordt die onderbouwing weer gebruikt bij het eventueel aanvragen van vergunningen die gerelateerd zijn aan het verstoren en/of eventueel doden van bevers.

Risico's in reguliere processen

Naast de waterveiligheidsrisico's hebben de waterschappen gerapporteerd over mogelijke risico's die van invloed kunnen zijn op de uitvoering van werkzaamheden. Dit beeld is herkenbaar uit eerdere voortgangsrapportages. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om onvoldoende capaciteit, beschikbaarheid, levertijd en prijzen van bouwmaterialen, de komst van de Omgevingswet (langere doorlooptijden) en gegevensbeheer (ontsluiten en raadplegen van de juiste gegevens). Er zijn maatregelen benoemd om deze risico's te beheersen. Er zijn reguliere (ambtelijk) toezichthoudersoverleggen met de waterschappen om de voortgang te bewaken. In deze gesprekken is er ook aandacht voor eventuele risico's en hoe deze beperkt kunnen worden.

Vervolprocedure / voortgang:

De waterschappen en provincies werken intensief samen aan waterveiligheid door het op orde brengen en houden van de regionale waterkeringen. De waterschappen brengen eind 2024 verslag uit aan ons over het resultaat van de tweede toets ronde. Hieruit volgt een nieuwe opgave en worden de afspraken tussen

waterschappen en provincies herijkt. Hiervoor zijn de provincies in West-Nederland (Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht) een gezamenlijk (ambtelijk) proces gestart met inliggende waterschappen.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen